

Noua personalitate a teatrului românesc

Noile condiții create țării noastre de actul istoric al proclamării republicii au asigurat și teatrului cadrul favorabil unei dezvoltări impetuoase. Locul important pe care teatrul îl ocupă astăzi în societatea noastră socialistă, între mijloacele de educație și cultură, de formare a conștiinței revoluționare, a fost determinat de recunoașterea capacității artei teatrale de a influența spiritele, de a stabili o comunicare vie cu mase largi de spectatori. S-a creat, pe acest temelii, întinsa rețea a teatrelor profesionale de stat, care astăzi cuprinde tot teritoriul țării, contribuind printr-o seamă de trăsături fundamentale la configurarea propriei personalități, unitare și diverse în același timp, aflată în continuă evoluție.

Democratism

O primă trăsătură definitorie, ce se impune la o privire oricât de sumară asupra teatrului românesc contemporan, este caracterul său profund democratic, evident nu numai în extinderea rețelei instituțiilor de stat pe întreg teritoriul țării, ci și în participarea efectivă a teatrului la toate evenimentele sociale și politice ale națiunii, ca și în lărga sa accesibilitate pentru toate categoriile de spectatori. Funcționează în România, pe lângă teatrele în limba română (peste 35), teatre în limbile naționalităților conlocuitoare (6 în limba maghiară, 2 în germană și unul în idiş), expresie a rezolvării democratice a problemei naționale în țara noastră. Vîrstelor fragede li se adresează atât instituțiile dramatice specializate (Teatrul „Ion Creangă” din București și Teatrul pentru Copii și Tineret din Iași), teatrele de păpuși și marionete, cât și celelalte teatre dramatice, obligate să aibă în repertoriul spectacole destinate și marilor și micilor spectatori. Toate aceste instituții, indiferent de profil artistic și de limba în care se exprimă, dau spectacole nu numai la sediu, ci și în turnee și deplasări, pătrunzînd în incintele întreprinderilor, în casele de cultură și căminele culturale din localități lipsite de instituții profesionale permanente, în orase și în sate, întreținînd un dialog permanent cu oamenii muncii din toate domeniile de activitate, cu tineretul muncitor și studios, cu cetățenii și viitorii cetățeni ai republicii. Schimbul frecvent între teatrele din București și cele din alte localități, realizat atât pe calea turneelor, cât și prin galele de teatru organizate periodic în diferite centre județene, în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, a contribuit substanțial la abolirea distanței între Capitală și „provincie”, la omogenizarea miș-

cării noastre teatrale, — fără a elimina, desigur, denivelările valorice, care și-au pierdut însă determinarea geografică, manifestându-se în sfera creativității, a eficienței artistico-educative.

Angajare umanist-revoluționară

Întreaga activitate a teatrelor noastre se desfășoară pe baza unui repertoriu bogat și variat, în care locul prioritar este acordat dramaturgiei naționale, clasice și contemporane. Un repertoriu ce abordează problematica omului de azi și dintotdeauna din unghiul de vedere al năzuințelor spre împlinirea personalității, spre demnitate și progres social și moral, spre libertate și pace. Un repertoriu menit să sporească zestrea de cunoaștere a spectatorilor, să stimuleze gândirea și imaginația, să cultive sentimentele nobile. Un repertoriu angajat în spirit umanist revoluționar, în care figurează deopotrivă tragedia și comedia, drama și tragicomedia, parabola filosofică și comedia satirică, o diversitate de genuri și specii dramatice, ca tot atâtea moduri de a exprima într-un limbaj specific eterna luptă pentru afirmarea valorilor umane împotriva nonvalorii. De-a lungul celor 40 de ani de formare și consolidare a teatrului nostru contemporan, repertoriul s-a îmbogățit mereu, prin însușirea operelor de valoare ale dramaturgiei universale și prin promovarea noilor creații ale dramaturgilor contemporani.

S-a constituit, în această perioadă, o dramaturgie adinc implicată în contemporaneitate, angajată în dezbaterile unei problematice esențiale privind condiția umană în relaționările sale politice, etice, filosofice, într-o multitudine de forme și formule dramatice, variind de la autor la autor și în cadrul creației aceluiași autor. O dramaturgie care a învins treptat ilustrativismul, prejudecățile și îngustimile dogmatice ale primilor ani, adâncindu-și mereu aria de investigație în procesele de conștiință, în universul interior al omului contemporan, adăugând noi dimensiuni categoriei realismului, prin frecventarea dezinvoltă a zonelor poetice ale fantasticului, ale mitului, prin cultivarea parabolei și a metaforei, fără a pierde legătura cu realul, cu concretul social-istoric. O dramaturgie care abordează adesea prezentul în perspectivă istorică și în care istoria apare ca o dimensiune a prezentului. Figurează astăzi, în repertoriul curent al teatrelor țării, dramaturgi din toate generațiile, alături de pionieri ai dramaturgiei noastre noi, ca Aurel Baranga sau Horia Lovinescu — a căror operă își menține actualitatea prin valoare — apărind creatori din noile esaloane, ca Dumitru Radu Popescu, Paul Everac, Marin Sorescu, Dumitru Solomon, Teodor Mazilu, Sütö András, Romulus Guga, Tudor Popescu, Titus Popovici, Ion Băieșu, Ecaterina Oproiu, Theodor Mănescu, Paul Anghel, Iosif Naghiu, Dan Tărchilă, Méhes György, Virgil Stoescu, printre cei mai noi sosiți înscriindu-se Ion Brad, Dina Cocea, Platon Pardău, Viorel Savin, Sorana Coroamă-Stanca, Radu Ifimovici etc.

Noua calitate a eroului dramatic

Expresie a idealului umanist-revoluționar, un nou tip de erou dramatic și-a făcut apariția pe scenele noastre, eroul militant pentru cauza revoluției socialiste, surprins în ipostaze și împrejurări istorice variate. Odată cu evoluția dramaturgiei, chipul eroului s-a diversificat, s-a îmbogățit cu noi trăsături, devenind mai complex, mai interiorizat, mai aproape de viață. Eroul ofensiv, de un optimism bazat pe certitudini neclintite, i s-a alăturat un erou problematic, inclinat spre reflecție, supus unor profunde examene de conștiință, judecându-și propria viață în raport cu idealul revoluționar, interogându-se asupra sensului existenței, asupra destinului umanității. Maria din *Piticul din grădina de vară* de D. R. Popescu, Irina din *Matca* de Marin Sorescu, Ioviță din *Cartea lui Ioviță* de Paul Everac, *Bărbatul* din trilogia *Politica* de Theodor Mănescu sînt doar câteva exemple, din multele posibile, de ipostaze valide ale unui erou dramatic mandatar artistic al contemporanului nostru, omul.

Forța de comunicare a artei spectacolului

Încorporindu-și tradiția înaintașilor și cele mai noi experiențe ale artei scenice mondiale, teatrul românesc a evoluat în spirit creator spre o maximă expresivitate, sporindu-și neconținut forța de comunicare cu masele largi de spectatori. O nouă înțelegere a raporturilor dintre opera dramatică și

spectacol, pornind de la polisemia textului literar și de la relativa independență a artei scenice, și-a găsit expresia în realizarea unor opere de artă teatrală complexe, bogate în semnificații, propunând lecturi noi ale unor piese din tezaurul clasic sau valorificând creații ale unor autori contemporani. Atît în plan teoretic cît și practic, conceptul de regie creatoare s-a statornicit ca un principiu activ al realizării spectacolului ca operă de artă colectivă circumscrisă unei idei, unei viziuni, unei metafore integratoare datorate regizorului. Scenografia a devenit o componentă creatoare a imaginii scenice, afirmîndu-și propria personalitate în ansamblul mijloacelor de expresie teatrală, comunicînd idei, stări de spirit, creînd o anumită atmosferă, participînd la dialogul cu publicul prin structurarea semnificativă a spațiului teatral și organizarea universului plastic în lumina concepției regizorale.

O evoluție substanțială a parcurs arta actorului, prin îmbogățirea mijloacelor de expresie și aprofundarea gîndirii creatoare, o artă aptă a da viață atît ideilor abstracte cît și personajelor concrete, a materializa poezia, a aduce în prezent istoria, o artă ce îmbină modulațiile vocale cu mișcarea corporală, mimica și gestul, cu trăirea incandescentă a emoțiilor, a ideilor și sentimentelor, transformînd cuvîntul în imagine și acționînd asupra spectatorilor cu o forță de comunicare ce cucerește, convinge și farmecă, provocînd reacții spontane, îndemnînd la reflecție.

Un învățămînt cu caracter științific, stimulator

La dezvoltarea artei scenice a contribuit, în mod hotărîtor, noul învățămînt teatral, un învățămînt bazat pe o concepție și metode științifice, avînd un caracter stimulator, favorabil formării și afirmării personalității creatoare a artistului, în lumina filosofiei materialist dialectice și istorice. Artiștii care lucrează astăzi în teatrele României socialiste sînt, în marea lor majoritate, absolvenți ai noului învățămînt artistic, în care aptitudinile creatoare innăscute își găsesc condițiile prielnice cultivării și desăvîrșirii. Spectacolele prezentate în ultimii ani de studenții celor două institute de teatru, de la București și Tirgu Mureș, sînt o dovadă grăitoare a formării profesionale de superioară calitate, de care tinerele talente beneficiază, asigurînd astfel viitorul teatrului românesc.

Conștiința responsabilității

Evoluînd odată cu mișcarea noastră teatrală și implicată direct în procesul dezvoltării acesteia, critica de teatru și-a exercitat și își exercită cu responsabilitate mandatul de martor și judecător al fenomenului teatral, examinîndu-și și perfecționîndu-și mereu uneltele, ridicîndu-se de la consemnarea faptului concret la generalizări teoretice, în lumina unei înțelegeri tot mai adecvate și cuprinzătoare a specificului artei teatrale în contextul societății noastre socialiste. Prin cronicile și articolele publicate în ziare și reviste, prin volumele de critică și teatologie apărute în acești ani — mal numeroase decît oricînd —, prin intervențiile directe, orale, în cadrul dezbaterilor organizate cu prilejul unor gale periodice integrate Festivalului național „Cîntarea României” sau cu prilejul unor turnee sau reuniuni de breaslă, critica se constituie în parte componentă, activă, a mișcării teatrale românești, evidențiîndu-i succesele, semnalînd și analizînd cauzele eșecurilor, veghîndu-i cu dragoste și luciditate progresul, întru depășirea decalajelor valorice.

Pentru că există, desigur, decalaje valorice evidente în mișcarea noastră teatrală, atît în planul opțiunilor repertoriale, cît și în acela al realizării scenice. Decalaje ce se datorează unor cauze variate, fie că e vorba de neîmpliniri de moment, — legitime în activitatea artistică — fie că e vorba de abdicări comode de la misiunea înalt educativă cu care teatrul nostru a fost investit de societatea socialistă. Oricare ar fi cauzele, succesele de pînă acum ale teatrului românesc — succese care îi definesc personalitatea, înscriîndu-l la loc de frunte pe harta teatrală a lumii — obligă la un efort de autodepășire, constituînd totodată și cheazășia unei totale împliniri. Publicul larg, entuziast și receptiv, a cîrui adeziune se manifestă cu atîta căldură la fiecare nou eveniment al artei noastre teatrale, este o sursă inepuizabilă de vitalitate și de inspirație, față de care teatrul este dator să-și pună în acțiune întreaga conștiință a responsabilității.

Margareta BĂRBUȚĂ